

Primanjkljaj beljakovin v EU

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 8. marca 2011 o pomanjkanju beljakovin v EU: kako rešiti ta dolgotrajni problem? (2010/2111(INI))

Evropski parlament,

- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 18. novembra 2010 z naslovom „Skupna kmetijska politika proti letu 2020: odziv na prihodnje izzive, povezane s hrano, naravnimi viri in ozemljem (KOM(2010)0672),
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 16. julija 2010 z naslovom Drugi časovni načrt za TSE. Strateški dokument o transmisivnih spongiformnih encefalopatijah za obdobje 2010–2015 (KOM(2010)0384),
- ob upoštevanju Sklepa Sveta 93/355/EGS¹ z dne 8. junija 1993 o sklenitvi Memoranduma o soglasju glede nekaterih oljnic med Evropsko gospodarsko skupnostjo in Združenimi državami Amerike v okviru splošnega sporazuma o tarifah in trgovini (GATT), v katerega je vključen sporazum Blair House Agreement, ki določa zgornjo mejo za proizvodnjo oljnic in stročnic v Evropski uniji ter posebne tarife za te pridelke,
- ob upoštevanju poročila z naslovom „Evaluation of Measures applied under the Common Agricultural Policy to the protein crop sector“ (Ocena ukrepov, izvedenih za sektor stročnic v okviru skupne kmetijske politike²), ki ga je Komisiji novembra 2009 predložila organizacija LMC International,
- ob upoštevanju Uredbe Sveta (EGS) št. 1431/82 o določitvi posebnih ukrepov za grah, bob in sladko lupino³, Uredbe Sveta (ES) št. 1251/1999 o uvedbi sistema podpore za pridelovalce nekaterih poljščin⁴, ki sta določili posebne ukrepe v zvezi s stročnicami ter uvedli maksimalno zajamčeno površino, Uredbe Sveta (ES) št. 1782/2003⁵ in Uredbe Sveta (ES) št. 73/2009⁶, zlasti členov 76 do 78 te uredbe, ki predvidevajo postopno odpravo posebne podpore za stročnice, ter Uredbe Komisije (ES) št. 1121/2009⁷, ki je podrobno določila pravila v zvezi s premijami za stročnice,
- ob upoštevanju Uredbe (ES) št. 767/2009⁸ o dajanju krme v promet in njeni uporabi,
- ob upoštevanju člena 68 Uredbe Sveta (ES) št. 73/2009, ki državam članicam dovoljuje, da dodelijo podporo za stročnice na svojem ozemlju, in ki ga uporabljajo predvsem Francija, Španija, Poljska in Finska,

---

¹ UL L 147, 18.6.1993, str. 25.

² http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/protein_crops/index_en.htm

³ UL L 162, 12.6.1982, str. 28.

⁴ UL L 160, 26.6.1999, str. 1.

⁵ UL L 270, 21.10.2003, str. 1.

⁶ UL L 30, 31.1.2009, str. 16.

⁷ UL L 316, 2.12.2009, str. 27.

⁸ UL L 229, 1.9.2009, str. 1.

- ob upoštevanju študije generalnega direktorata Evropske komisije za kmetijstvo in razvoj podeželja iz leta 2007 z naslovom „Economic Impact of Unapproved GMOs on EU Feed Imports and Livestock Production“,
- ob upoštevanju priporočil o vlogi raziskav ter lokalnih znanj in vedenj, vključno z vlogo stročnic, ki so zapisana v poročilu o svetovni preskrbi s hrano z naslovom Mednarodna ocena znanja, znanosti in tehnologije v kmetijstvu (International Assessment of Agricultural Knowledge, Science and Technology – IAASTD), ki so jo izvedli Program ZN za razvoj, Organizacija ZN za prehrano in kmetijstvo ter Svetovna banka,
- ob upoštevanju študij na pobudo Odbora Evropskega parlamenta za kmetijstvo in razvoj podeželja, ki so bile predstavljene na delavnici 11. oktobra 2010,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 12. marca 2008 o trajnostnem kmetijstvu in bioplínu: potreba po spremembi zakonodaje EU¹,
- ob upoštevanju člena 48 Poslovnika,
- ob upoštevanju poročila Odbora za kmetijstvo in razvoj podeželja ter mnenja Odbora za okolje, javno zdravje in varnost hrane (A7-0026/2011),

Osnovna dejstva o pomanjkanju beljakovin: ponudba, povpraševanje in mednarodna trgovina

- A. ker se trenutno stročnice v EU gojijo le na 3 % ornih zemljišč Unije in ker se s proizvodnjo stročnic zagotovi le 30 % stročnic, potrebnih za živinsko krmo v EU, pri čemer se v zadnjem desetletju to pomanjkanje še povečuje,
- B. ker v nekaterih državah članicah vsako leto ostajajo velika območja neobdelanih kmetijskih površin, s čimer se trati njihov proizvodni potencial,
- C. ker je to pomembno pomanjkanje v proizvodnji stročnic z zgodovinskega vidika povezano s preteklimi mednarodnimi trgovinskimi sporazumi, zlasti z Združenimi državami Amerike, v skladu s katerimi je lahko EU zaščitila svojo proizvodnjo žit v zameno za dajatev prost uvoz stročnic in oljnic v EU (splošni sporazum o tarifah in trgovini GATT in sporazum Blair House iz leta 1992); ker je bilo to povezano z velikim napredkom v zmogljivosti pri proizvodnji stročnic in uporabi novih tehnologij zunaj EU, zaradi česar so bili evropski kmetje, za katere pridelava stročnic ni bila ekonomsko zanimiva, manj konkurenčni,
- D. ker je 70 % (42 milijonov ton v letu 2009) z beljakovinami bogatih surovin, zlasti sojine moke, uvoženih predvsem iz Brazilije, Argentine in ZDA; ker je približno 60 % tega uvoza (26 milijonov ton) stranskih proizvodov iz pridobivanja rastlinskega olja in se uporablja za moke, zlasti za sojino moko za živinsko krmo,
- E. ker evropska industrija krmnih mešanic zaradi nizke proizvodnje stročnic vsako leto porabi le 2 milijona ton stročnic, medtem ko bi jih po svojih ocenah lahko porabila okrog 20 milijonov letno,

---

¹ UL C 66 E, 20.3.2009, str. 29.

- F. ker temu uvozu ustreza približno 20 milijonov hektarjev obdelovalnih površin zunaj EU ali več kot 10 % orne zemlje EU in ker tej proizvodnji ni treba upoštevati enako strogih okoljskih in zdravstvenih predpisov ter predpisov o gensko spremenjenih organizmih, kot jih mora evropska proizvodnja,
- G. ker pojav novih kupcev za dobavitelje iz Južne Amerike, zlasti Kitajske, ki imajo nižje zahteve od Evropske unije glede proizvodnih pogojev in slabo pregledno strategijo oskrbe, lahko srednjeročno oslabi stabilnost trgov in oskrbo Unije,
- H. ker je ves živinorejski sektor EU občutljiv na nihanja cen in izkrivljanje razmer v trgovini ter je odvisen od cenovno dostopnih in visokokakovostnih uvoženih stročnic; ker konkurenčnost sektorja spodkopavajo dodatni stroški uvoza stročnic za krmo, ki so nastali, ker EU nima tehnične rešitve za sedanjo politiko ničelne tolerance do sledi nedovoljenih gensko spremenjenih organizmov,
- I. ker pomanjkanje uvoza soje in koruze živinorejskemu sektorju in sektorju krmil EU nalaga dodatne stroške ter ogroža ekonomsko upravičenost domače proizvodnje mesa,
- J. ker je zaradi majhnega deleža v EU pridelanih krmnih metuljnic (lucerna, detelja, turška detelja ...) in stročnic (grah, soja, volčji bob, krmni bob, grašica ...) število raziskovalnih programov na področju stročnic v EU padlo s 50 v letu 1980 na 15 v letu 2010 in ker se zanemarjata usposabljanje in pridobivanje praktičnih izkušenj v zvezi z domačo proizvodnjo stročnic, posledica tega pa je nizka stopnja inovacij in proizvodnje semen, ki so prilagojena regionalnim razmeram v EU,
- K. ker je EU zelo odvisna od sojinih semen in koruze, ki se uvažajo iz tretjih držav, in ker bi vsaka prekinitev dobave teh proizvodov zaradi najmanjše prisotnosti nedovoljenih gensko spremenjenih organizmov imela velike stroškovne posledice za evropsko industrijo krme,
- L. ker ima raziskovalna politika možnosti za uspeh le na srednji ali dolgi rok, kar pa trenutno ne velja za stročnice,
- M. ker bi se lahko izgubilo znanje kmetov o sonaravnih praksah, ki z uravnoteženim kolobarjenjem posevkov in ustrezno rabo travinja povezujejo poljedelstvo in živinorejo, in ker posledično stročnice iz domače proizvodnje niso dovolj kakovostne za krmne mešanice v različnih živinorejskih sektorjih,
- N. ker je zaradi trajnostnega vključevanja stročnic v pridelovalne sisteme treba v kratkem času izboljšati prihodke od te proizvodnje, zlasti s posebno podporo SKP,

Osnovne ugotovitve o prednostih zmanjševanja pomanjkanja beljakovin

- O. ker bi lahko ponovna vzpostavitev ravnovesja med ponudbo in porabo žit, stročnic in oljnic v EU prinesla velike gospodarske koristi za kmete ter prehrabeno industrijo in industrijo krme, hkrati pa bi se izboljšala pestrost zdrave in kakovostne prehrane za potrošnike, če bi se v okviru prihajajoče reforme SKP v celoti soočili z vsemi izzivi, ki jih je v svojem sporočilu izpostavila Komisija,
- P. ker bi bilo treba za spodbujanje porabe žit, stročnic in oljnic za prehrano ljudi uporabiti vse možnosti, ki jih ponujajo različni ukrepi za promocijo, in jih v okviru sistema za kakovost kmetijskih proizvodov za geografske ali tradicionalne proizvode še bolj zaščititi

in s tem pomagati pri ohranjanju lokalnih in regionalnih živil iz teh surovin,

- Q. ker proizvodnja stročnic v kontekstu podnebnih sprememb lahko prispeva k zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov, in sicer zaradi asimilacije in fiksacije dušika v tleh (do 100 kg N/ha na mesec) in posledičnega zmanjšanja porabe sintetičnih dušikovih gnojil, ki vsebujejo dušikov oksid, katerega moč segrevanja je 310 krat večja od ogljikovega dioksida,
- R. ker je program EU "GL-pro" pokazal znatno zmanjšanje emisij CO₂ (10-15 %) ter zmanjšanje proizvodnje ozona, če se vsaka štiri leta v kolobarjenje vključi gojenje stročnic,
- S. ker prispeva večji delež pridelave stročnic na ornih zemljiščih v okviru okrepljenih sistemov kolobarjenja posevkov z vidika rodovitnosti tal k bolj uravnoteženemu skladičenju hranil, manjši kislosti tal, boljši odpornosti proti boleznim in boljši strukturi tal (vključno z energijsko učinkovitejšo obdelavo tal), zmanjšanju uporabe pesticidov ter večji biotski raznovrstnosti, ugodni za opravevanje,
- T. ker je število kultur v kolobarjenju dejavnik za zmanjšanje nevarnosti pojava bolezni in širjenje plevela ter posledično potrebe po uporabi pesticidov in ker lahko pri kolobarjenju večjega števila kultur višji odstotek stročnic na ornih zemljiščih prispeva k 10 % zmanjšanju porabe energije,
- U. ker lahko z vidika upravljanja vode zlasti proizvodnja živinske krme iz stročnic – npr. trajnih travno-deteljnih mešanic ali mešanic žit in stročnic – in trajna pokritost tal znatno zmanjšata odtekanje hranil, zlasti nitratov in fosfatov, v podzemno vodo,
- V. ker bo z vidika kmetijske biotske raznovrstnosti uporaba stročnic, ki so prilagojene podnebnim razmeram v Evropi, npr. fižola, soje, graha, leče, volčjega boba, čičerike, lucerne, detelje, facelije (*Phacelia spp*), navadne nokote (*Lotus corniculatos*) in navadne turške detelje, bistveno stabilizirala in povečala raznovrstnost kmetijske pridelave,
- W. ker je treba z vidika proizvodnje beljakovin in varnosti svetovne preskrbe s hrano doseči boljše ravnotežje med proizvodnjo rastlinskih in živalskih beljakovin, zlasti glede na količino porabljene energije, vode in zunanjih vložkov za potrebe intenzivne proizvodnje živalskih beljakovin v primerjavi s proizvodnjo stročnic za prehrano ljudi, ravnotežje v prehrani na svetovni ravni pa mora ostati glavno vodilo,
- X. ker številne politike EU vplivajo na pomanjkanje beljakovin v EU in ker mora Komisija preučiti tudi vprašanje proizvodnje gensko spremenjenih organizmov na evropskem ozemlju in zunaj njega, razvoj biogoriv in ponovno oceno popolne prepovedi živalskih beljakovin v živalski prehrani,
- Y. ker je mogoče kakovost domačih krmnih mešanic razen z uporabo avtohtonih stročnic izboljšati tudi z uporabo stranskih proizvodov oljnic, kot so soja, sončnice in oljna ogrščica,
- Z. ker uporaba krmnih metuljnic ali stročnic namesto uvoženih beljakovin, ki so predvsem sojine pogače, lahko povzroči pomembne spremembe v vzrejnih metodah ter prispeva k izboljšanju kakovosti kmetijskih proizvodov (od standardnih proizvodov k certificiranim proizvodom s spremembo specifikacij) in zvišanju prihodkov proizvajalcev,

AA. ker je bila prepoved uporabe živalskih beljakovin v krmi uvedena po krizi z bovino spongiformno encefalopatijo, da bi preprečili vsako okužbo s transmisivno spongiformno encefalopatijo; ker bi bilo treba to prepoved odpraviti le na podlagi znanstvenih ugotovitev zadostnih previdnostnih ukrepov in nadzora; ker bi bilo treba na podlagi teh pogojev razmisliti o predelanih živalskih beljakovinah iz klavničnih odpadkov za proizvodnjo krme za monogastrične živali (prašičje meso in perutnina), pod pogojem da sestavine izhajajo iz mesa, ki je bilo odobreno za prehrano ljudi, in da se v celoti izvaja in nadzira prepoved recikliranja znotraj iste živalske vrste in prisilnega kanibalizma,

Osnovne ugotovitve glede sporočila Komisije: priprava terena za priporočila in zahteve

- AB. ker je v sporočilu Komisije z dne 17. novembra 2010 jasno poudarjena potreba po povečanju proizvodnje stročnic v okviru bolj celovitega sistema kolobarjenja posevkov,
- AC. ker različne študije Organizacije za kmetijstvo in prehrano, Komisije in pristojnih organov v državah članicah kažejo, da bi lahko z boljšo rabo stročnic v kmetijstvu EU zagotovili bolj zanesljivo oskrbo z živinsko krmo, npr. z izvajanjem okoljskih ukrepov v kmetijstvu,
- AD. ker je proizvodnja stročnic za kmete koristna na več področjih: pri proizvodnji krme na kmetijah, pri čemer se uporabljajo mešani posevki, kot so žita in stročnice, pri proizvodnji beljakovin za prehrano ljudi ter pri vseh oblikah trajnostnega kmetovanja,
- AE. ker lahko države članice trenutno ponudijo posebno podporo za proizvodnjo stročnic v okviru kmetijsko-okoljskih programov in ukrepov v skladu s členom 68 za izboljšanje kakovosti proizvodnih sistemov in hrane,
- AF. ker je treba poleg gojenja žit in koruze za proizvodnjo krme in energije podpirati uporabo razširjenih sistemov kolobarjenja posevkov, mešane rastlinske pridelave na kmetijah ter travno-deteljnih mešanic, ker lahko prinaša velike okoljske in kmetijske koristi, saj je mogoče z gojenjem stročnic v okviru sistema kolobarjenja preprečiti bolezni in spodbujati obnovo tal, ugodno vplivati na populacije opraševalcev in varovati podnebje,
- AG. ker bo večja donosnost žit v Srednji Evropi sprostila obdelovalne površine v vsej Evropi ter omogočila uporabo nadaljnjih površin po vsej Evropi za gojenje kultur, zlasti beljakovinskih,
- AH. ker so se je z nedavnim povečanjem giblivosti cen kmetijskih surovin povečali resni pomisleki glede konkurenčnosti evropske živinoreje in njene močne odvisnosti od uvoza stročnic; ker EU potrebuje resničen načrt strateškega razvoja za stročnice in njihovo posebno vlogo pri odzivanju na nove izzive skupne kmetijske politike (podnebne spremembe, boljše upravljanje naravnih virov); ker so za zmanjšanje pomanjkanja beljakovin tudi potrebna velika prizadevanja za izboljšanje raziskav in gojenja ter ukrepi za krepitev ustrezne infrastrukture za pridelavo, skladiščenje in predelavo stročnic; ker bi se tudi stranski proizvodi pri proizvodnji oljnic in biogoriv lahko šteli za krmo, če se upoštevajo stroga pravila, s katerimi se zagotovi, da se previdnostno načelo dosledno uporablja in da ni tveganj za zdravje živali in ljudi,
- AI. ker je treba problematiko ničelne tolerance pri uvozu živil nadalje obravnavati in pripraviti izvedljive osnutke rešitev,

- AJ. ker so poti kmetijskih in industrijskih proizvodov povezane na več načinov in ker so nekateri stranski izdelki proizvodnje biogoriv primerni za živila,
1. poziva Komisijo, naj srednje- do dolgoročno pregleda svojo politiko v zvezi z beljakovinami in zagotovi, da bodo med njenimi zakonodajnimi predlogi za reformo skupne kmetijske politike tudi ustrezni in zanesljivi novi ukrepi in instrumenti za podporo kmetov pri izboljševanju sistemov kolobarjenja, da bi znatno zmanjšali sedanji pomanjkanje beljakovin in giblјivost cen;
  2. poziva Komisijo, naj Parlamentu in Svetu hitro predloži poročilo o možnostih za povečanje domače proizvodnje stročnic v EU z novimi političnimi instrumenti (upošteva naj tudi uporabo oljnic in njihovih stranskih proizvodov ter možnosti za nadomeščanje uvoza), morebitnimi vplivi na prihodke kmetov, učinki z vidika ublažitve podnebnih sprememb, učinki z vidika biotske raznovrstnosti in rodovitnosti tal ter možnostmi za zmanjšanje potrebnega zunanjega vnosa mineralnih gnojil in pesticidov;
  3. poziva Komisijo, naj poroča o učinku pravila ničelne tolerance za gensko spremenjene organizme, ki niso dovoljeni v Evropi, v uvoženi krmi in pri tem zlasti preuči uvedbo mejnih vrednosti in njihovo praktično uporabo;
  4. poziva Komisijo, naj ohrani skupno organizacijo trga za sušeno krmo do leta 2013, da bi temu bistvenemu sektorju zagotovili nadaljnje preživetje, kar je zelo pomembno za proizvodnjo beljakovin v krmi za živinorejski sektor;
  5. poziva Komisijo, naj podpre raziskave na področju gojenja in dobave semen stročnic v EU, vključno z njihovim prispevkom k obvladovanju bolezni, in pripravi predloge za raziskave in razvoj načinov za izboljšanje kmetijskih svetovalnih služb in v okviru razvoja podeželja za storitve za usposabljanje kmetov na področju uporabe kolobarjenja posevkov, mešane rastlinske pridelave in tehničnih pripomočkov za proizvodnjo krme na kmetijah;
  6. poziva Komisijo, naj v okviru spodbujanja razvoja podeželja predlaga ukrepe, s katerimi bi se spodbudilo povečanje števila živali visoke biološke vrednosti in z visokim proizvodnim potencialom ter širjenje dobre prakse pri uvajanju optimalnih načinov krmljenja, da bi zagotovili čim učinkovitejšo uporabo stročnic, gojenih za krmo;
  7. poziva Komisijo, naj predlaga okvir za ukrepe na področju razvoja podeželja, ki uvajajo boljše decentralizirane strukture za proizvodnjo živinske krme na podlagi lokalnih in regionalnih sort poljščin, shranjevanje teh sort ter selekcijo in razvoj semen;
  8. poziva Komisijo, naj opravi presojo vpliva obstoječih uvoznih tarif in trgovinskih sporazumov v zvezi z različnimi oljnicami in stročnicami ter Parlamentu in Svetu predloži natančno pravno študijo o sedanjem vplivu sporazumov Blair House na proizvodnjo stročnic v Evropi;
  9. poziva Komisijo, naj zagotovi nemoteno preskrbo s sojo na trgu EU tako, da predvidi tehnične rešitve za nizko prisotnost gensko spremenjenih organizmov v stročnicah za živila in krmo, uvoženih v EU; opozarja, da pomanjkanje soje iz uvoza povzroča živinoreji in panogi krme v EU dodatne stroške in ogroža gospodarsko vzdržnost domače proizvodnje mesa;

10. poziva Komisijo, naj v sodelovanju z državami članicami razmisli o tem, da bi v svoje zakonodajne predloge za reformo skupne kmetijske politike in širše vključila spodbujanje kolobarjenja s stročnicami kot previdnostni ukrep za preprečevanje boleznih poljščin in prispevek k boljšim kmetijskim praksam in novim izzivom, kot so prehranska varnost, podnebne spremembe, upravljanje virov itd.;
11. poziva Komisijo, naj sprejme ustrezne ukrepe, ki bodo ustvarili takšne pogoje na trgu, ki dajejo prednost lokalni proizvodnji pred uvozom, in ki bodo zadovoljili potrebe krmne industrije, vključno z uvedbo modelov kratkih dobavnih verig brez gensko spremenjenih organizmov in certificirano proizvodnjo; priznava, da lokalno in bližnje kmetijstvo bolj koristita okolju;
12. poziva Komisijo, naj Parlamentu in Svetu predloži zakonodajni predlog, s katerim se dovoljuje uporaba predelanih živalskih beljakovinah iz klavničnih odpadkov za proizvodnjo krme za monogastrične živali (prašičje meso in perutnina), pod pogojem da sestavine izhajajo iz mesa, ki je bilo odobreno za prehrano ljudi, in da se v celoti izvaja in nadzira prepoved recikliranja znotraj iste živalske vrste in prisilnega kanibalizma;
13. poziva Komisijo, naj uvede poseben okvirni program za decentralizirane raziskave v kmetijstvu in razvoju podeželja ter izboljša evropsko in mednarodno sodelovanje, vključno s programi usposabljanja na kmetijah za izboljšanje gojenja stročnic, ki so prilagojene lokalnim razmeram, in to napravi za inovativno področje v številnih državah članicah;
14. poziva Komisijo, naj predlaga celovit in usklajen politični pristop k izvajanju kmetijsko-okoljskih standardov glede uvoza gensko spremenjenih stročnic pri živilskih proizvodih, ki so v prodaji v EU;
15. poziva Evropsko komisijo, naj vzpostavi mehanizem spremljanja izvora stročnic, uvoženih v Evropsko unijo, s katerim se bo še posebej pokazalo, ali se v državi porekla uporablja trajnostni način kmetovanja, kot je sprememba rabe zemljišč, trajnostna raba vode in uporaba kmetijskih tehnologij; poudarja, da je treba zato opravljati tudi redne preglede na kraju samem;
16. poziva Komisijo, naj razmisli o tem, da bi v svoje zakonodajne predloge o reformi skupne kmetijske politike vključila zagotavljanje pomoči za kmete, ki gojijo stročnice v sistemih kolobarjenja, ki prispevajo k zmanjšanju toplogrednih plinov in pomanjkanja beljakovin ter izboljšujejo obvladovanje boleznih in rodovitnost tal;
17. poziva Komisijo, naj na podlagi pobud predlaga spodbujevalne ukrepe, s katerimi bi pospešili izkoriščanje neobdelanih površin, kar bi lahko znatno prispevalo k zmanjšanju pomanjkanja beljakovin v EU;

o

o o

18. naroči svojemu predsedniku, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.

